

JULIAN BARNES

Η ΜΟΝΑΔΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Μετάφραση: Κατερίνα Σχινά

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ENA

ΘΑ ΠΡΟΤΙΜΟΥΣΕΣ ΝΑ ΑΓΑΠΑΣ ΠΟΛΥ ΚΑΙ ΝΑ ΥΠΟΦΕΡΕΙΣ ΠΟΛΥ Ή ΝΑ ΑΓΑΠΑΣ ΛΙΓΟ ΚΑΙ ΝΑ ΥΠΟΦΕΡΕΙΣ ΛΙΓΟ; Νομίζω πως αυτό είναι, τελικά, το μόνο ουσιαστικό ερώτημα.

Ίσως να επισημάνετε –και σωστά– ότι δεν πρόκειται για πραγματικό ερώτημα. Επειδή δεν έχουμε επιλογή. Εάν είχαμε επιλογή, τότε θα ήταν όντως ερώτημα. Αλλά δεν έχουμε, άρα δεν είναι. Ποιος μπορεί να ρυθμίσει πόσο θα αγαπήσει; Αν μπορείς να ελέγξεις το συναίσθημα, τότε δεν πρόκειται για έρωτα. Δεν ξέρω πώς αλλιώς μπορεί να ονομαστεί, έρωτας όμως δεν είναι.

Οι περισσότεροι από εμάς έχουμε μόνο μία ιστορία να αφηγηθούμε. Δεν θέλω να πω ότι μας συμβαίνει ένα μονάχα πράγμα όσο ζούμε: στο διάβα της ζωής μας συντελούνται αναρίθμητα γεγονότα τα οποία μετατρέπουμε σε αναρίθμητες ιστορίες. Όμως ένα μονάχα έχει σημασία, ένα μονάχα αξίζει πραγματικά να το αφηγηθούμε. Και να ποιο είναι το δικό μου.

Στο σημείο αυτό, ωστόσο, ανακύπτει το πρώτο πρόβλημα. Αν αυτή είναι η μοναδική σου ιστορία, τότε είναι η πιο συχνά εξιστορημένη, έστω και αν –όπως συμβαίνει με μένα– την έχεις αφηγηθεί κυρίως στον εαυτό σου (αυτό ισχύει με την ιστορία μου). Τότε το ερώτημα διαμορφώνεται ως εξής: όλες

αυτές οι απανωτές εξιστορήσεις σε φέρνουν πιο κοντά στην αλήθεια όσων συνέβησαν ή σε απομακρύνουν ολοένα και περισσότερο; Δεν είμαι σίγουρος. Ένα κριτήριο θα ήταν το εάν, στο πέρασμα του χρόνου, παρουσιάζεις τον εαυτό σου καλύτερο ή χειρότερο. Το να τον παρουσιάζεις χειρότερο, ίσως φανερώνει ότι είσαι πιο ειλικρινής. Από την άλλη πλευρά, υπάρχει ο κίνδυνος να είσαι όψιμα αντι-ηρωϊκός: το να εμφανίζεις τον εαυτό σου ως κάποιον που έχει συμπεριφερθεί χειρότερα απ' ό,τι στην πραγματικότητα, ενδέχεται να είναι μια μορφή αυτοεπαίνου. Γι' αυτό πρέπει να είμαι προσεκτικός. Πάντως, με τα χρόνια έχω μάθει να είμαι προσεκτικός. Τόσο προσεκτικός σήμερα όσο απρόσεχτος ήμουν τότε. Ή μήπως εννοώ αμέριμνος; Μπορεί μια λέξη να έχει δύο αντίθετες;

Ο χρόνος, ο τόπος, το κοινωνικό περιβάλλον; Δεν είμαι βέβαιος ότι παίζουν σημαντικό ρόλο στις ερωτικές ιστορίες. Ίσως να έπαιζαν τον παλιό καιρό, στους κλασικούς, όταν διεξάγονταν μάχες ανάμεσα στον έρωτα και το καθήκον, τον έρωτα και τη θρησκεία, τον έρωτα και την οικογένεια, τον έρωτα και το κράτος. Τούτη η ιστορία δεν είναι μια απ' αυτές. Παρ' όλα αυτά, αν επιμένετε... Ο χρόνος: πενήντα χρόνια πριν και βάλε. Ο τόπος: περίπου δεκαπέντε μίλια νότια του Λονδίνου. Το περιβάλλον: η χρηματιστηριακή ζώνη, όπως την αποκαλούν – όχι πως γνώρισα ποτέ μου έστω και έναν χρηματιστή, όλα τα χρόνια που έζησα εκεί. Σπίτια απομακρυσμένα το ένα από το άλλο, κάποια επενδυμένα με ξύλο, κάποια με κόκκινα τούβλα. Φράχτες από αγριομυρτιές, δάφνες, οξιές. Δρόμοι με φαρδιά πεζοδρόμια, χωρίς κίτρινες γραμμές και οριοθετημένους χώρους στάθμευσης για τους

κατοίκους. Ήταν μια εποχή που οδηγούσες άνετα ως το Λονδίνο κι έβρισκες σχεδόν παντού θέση να παρκάρεις. Η συγκεκριμένη περιοχή της προαστιακής επέκτασης της μητρόπολης αποκαλούνταν από όλους μας χαριτωμένα «Βίλατζ» και πράγματι, πριν από δεκαετίες, ίσως και να ήταν όντως χωριό. Τώρα είχε έναν σταθμό από τον οποίο κουστουμαρισμένοι άνδρες έφευγαν για το Λονδίνο Δευτέρα με Παρασκευή και ορισμένοι και το Σάββατο για μισή εργάσιμη ημέρα. Υπήρχε μια στάση λεωφορείου της Πράσινης Γραμμής· μια ραβδωτή διάβαση για τους πεζούς με φωτεινούς σηματοδότες· ένα ταχυδρομείο· μια εκκλησία που διόλου πρωτότυπα είχε πάρει το όνομα του αρχάγγελου Μιχαήλ¹· μια παμπ, ένα κατάστημα γενικού εμπορίου, φαρμακείο, κομμωτήριο· ένα βενζινάδικο που εκτελούσε και χρέη συνεργείου για μικροζημιές. Τα πρωινά, άκουγες τον στριγκό ήχο των οχημάτων διανομής γάλακτος – και μπορούσες να διαλέξεις μεταξύ των Γαλακτοκομείων Εξπρές και των Γαλακτοκομείων Γιουνάιτεντ· τα βράδια και τα Σαββατοκύριακα (αν και ουδέποτε την Κυριακή το πρωί) το ξεφύσημα των πετρελαιοκίνητων μηχανών που κούρευαν το γρασίδι.

Στο πάρκο του Βίλατζ στήνονταν κάθε τόσο θορυβώδεις, φιλικόι αγώνες κρίκετ· υπήρχε επίσης ένα γήπεδο του γκολφ κι ένας όμιλος αντισφαίρισης. Το χώμα ήταν αρκετά αμμώδες, η χαρά των κηπουρών· ο λονδρέζικος άργιλος δεν είχε φτάσει ως εδώ. Πρόσφατα, είχε ανοίξει ένα ντελικατέσεν, το οποίο κάποιοι θεωρούσαν ότι υπονόμευε την εγχώρια παραγωγή, καθότι πρόσφερε ευρωπαϊκά προϊόντα: καπνιστά τυ-

1 Στην καθολική παράδοση, προστάτης της Εκκλησίας και βασικός αντίπαλος του Σατανά.

ριά και χωριάτικα χειροποίητα λουκάνικα που κρέμονταν σαν γαϊδουρινά πέη μέσα στο δίκτυ τους από υποκίτρινο σπάγκο. Οι νεότερες σύζυγοι στο Βίλατζ όμως είχαν αρχίσει να μαγειρεύουν πιο τολμηρά, και οι άντρες τους συνήθως ενέκριναν τις περιπετειώδεις τους εφόδους σε άγνωστα γαστριμαργικά εδάφη. Από τα δύο διαθέσιμα τηλεοπτικά κανάλια, το BBC είχε μεγαλύτερη θεαματικότητα από το ITV, ενώ οινοπνευματώδη καταναλώνονταν μόνο τα Σαββατοκύριακα. Ο φαρμακοποιός πουλούσε τσιρότα για κάλους και ξηρό σαμπουάν σε μικρά μπουκαλάκια με βαποριζατέρ, όχι όμως αντισυλληπτικά· το κατάστημα γενικού εμπορίου διέθετε το πληκτικό μέχρι αναισθησίας τοπικό περιοδικό *Advertiser & Gazette*, όχι όμως πικάντικα περιοδικά, ούτε καν τα πιο αθώα. Για εξαρτήματα σχετικά με τη σεξουαλική ζωή, ήσουν υποχρεωμένος να ταξιδέψεις ως το Λονδίνο. Τίποτε απ' αυτά δεν με ενοχλούσε τον περισσότερο καιρό που έζησα εκεί.

Και εδώ ολοκληρώθηκαν τα καθήκοντά μου ως εν δυνάμει μεσίτη σε κτηματομεσιτικό γραφείο (υπήρχε κι ένα πραγματικό, δέκα μίλια μακρύτερα). Α, και κάτι ακόμα: μη με ρωτήσετε για τον καιρό. Ποτέ όσα έζησα και όσα θυμάμαι δεν συνδέθηκαν με καιρικές συνθήκες. Βεβαίως είμαι σε θέση να ανακαλέσω ότι η ζέστη και η λιακάδα έδιναν μεγαλύτερη ώθηση στο σεξ· θυμάμαι πόσο απολαυστικό ήταν το ξαφνικό χιόνι και πώς οι κρύες, υγρές μέρες πυροδότησαν εκείνα τα πρώιμα συμπτώματα που μοιραία με οδήγησαν σε διπλή ολική αρθροπλαστική ισχίου. Όμως τίποτε σημαντικό δεν συνέβη στη ζωή μου στη διάρκεια, και πολύ περισσότερο εξαιτίας, μιας κακοκαιρίας. Γι' αυτό, αν δεν έχετε αντίρρηση, η μετεωρολογία δεν θα παίξει κανέναν ρόλο στην ιστορία μου.

Εξού και, όταν διαβάσετε για τις τενιστικές μου αναμετρήσεις στο χλοερό γήπεδο του Βίλατζ, είστε ελεύθεροι να συμπεράνετε πως στη διάρκειά τους ούτε έβρεχε ούτε χιόνιζε.

Το τένις κλαμπ: ποιος θα το πίστευε ότι η ιστορία μου θα μπορούσε να ξεκινήσει εκεί; Καθώς μεγάλωνα, είχα αρχίσει να βλέπω τον όμιλο αντισφαίρισης ως υπαίθριο παράρτημα της Νεολαίας των Συντηρητικών. Είχα ρακέτα και είχα παίζει λιγάκι· ως σφαιριστής στο κρίκετ κατάφερνα να κυλήσω την μπάλα προς τον φράχτη, σημειώνοντας αρκετά χρήσιμα όβερ· τέλος, ως τερματοφύλακας, είχα επιδείξει μια σταθερή, αν και σε ορισμένες περιστάσεις απερίσκεπτη, ιδιοσυγκρασία. Με άλλα λόγια, διέθετα αγωνιστικό πνεύμα, χωρίς να είμαι υπερβολικά ταλαντούχος.

Στο τέλος του πρώτου έτους στο πανεπιστήμιο, γύρισα σπίτι για να περάσω τρεις ολοφάνερα και αθεράπευτα πληκτικούς μήνες. Όσοι έχουν σήμερα την ίδια ηλικία με τον τότε νεαρό εαυτό μου είναι αδύνατον να φανταστούν πόσο περίπλοκες ήταν τότε οι επικοινωνίες. Οι περισσότεροι φίλοι μου βρίσκονταν μακριά και –σύμφωνα με κάποιον αδιατύπωτο αλλά σαφή γονικό νόμο– η χρήση του τηλεφώνου αποθαρρυνόταν. Ένα γράμμα, και μετά από βδομάδες ένα άλλο γράμμα, απαντητικό αυτή τη φορά. Όλα ήταν αργόσυρτα και μοναχικά.

Η μητέρα μου, ίσως ελπίζοντας ότι θα γνώριζα μια όμορφη, ξανθή Κριστίν ή μια σπιρτόζα Βιρτζίνια με μαύρες μπουκλες –σε κάθε περίπτωση μια κοπέλα με αποδεδειγμένες, αν και όχι υπερβολικά μαχητικές, συντηρητικές τάσεις– υπαινίχθηκε ότι ίσως θα μου άρεσε να γραφτώ στο τένις κλαμπ. Προσφέρθηκε μάλιστα να πάει να με γράψει η ίδια. Μέσα μου

λοιδορούσα το κίνητρό της: το μόνο πράγμα που δεν επρόκειτο να κάνω στη ζωή μου ήταν να καταλήξω στα προάστια με μια γυναίκα που λάτρευε το τένις και 2,4 παιδιά, να τα παρακολουθώ να βρίσκουν με τη σειρά τους το ταίρι τους στο κλαμπ και τα λοιπά και τα λοιπά, μέσα από μια ατέλειωτη σειρά κατόπτρων, σε ένα ατέρμονο μέλλον στεφανωμένο από δάφνη και αγριομυρτιά. Όταν αποδέχθηκα την προσφορά της μητέρας μου, το έκανα με σατιρική κατ' ουσίαν διάθεση.

Γράφτηκα λοιπόν στον όμιλο και προσκλήθηκα να «παίζω». Ήταν μια δοκιμασία μέσω της οποίας θα εξεταζόταν, με τη γνωστή αγγλική διακριτικότητα, όχι μόνο η δεξιότητά μου στο τένις αλλά και η συνολική αγωγή μου και η κοινωνική μου καταλληλότητα. Εάν δεν επιδείκνυα αρνητικά στοιχεία, τότε θα συνάγονταν μόνο θετικά: έτσι λειτουργούσε το πράγμα. Η μητέρα μου είχε φροντίσει να είναι φρεσκοκοπυμένη η λευκή μου στολή, και η τσάκιση στα μπατζάκια του σορτς μου να είναι εμφανής, ίσια, παράλληλη με την άλλη· υπενθύμιζε στον εαυτό μου να μη βρίσω, να μη ρευνώ και να μην κλάσω στο γήπεδο. Έπαιξα με τον καρπό, αισιόδοξα, σαν αυτοδίδακτος που ήμουν· έπαιξα όπως θα περίμεναν από μένα να παίζω, αποφεύγοντας τις καρφωτές βολές που πολύ τις φχαριστιόμουν, και μη χτυπώντας ποτέ κατευθείαν στο σώμα του αντιπάλου. Σερβίς, στο δίχτυ, βολέ, δεύτερο βολέ, χτύπημα εδάφους με περιστροφή προς τα πίσω, το κοινώς λεγόμενο drop shot, λόμπα, ωραία ψηλοκρεμαστή τροχιά της μπάλας, ενώ έσπευδα να δείξω την εκτίμησή μου για τον αντίπαλο –«Πολύ καλό!»– και την ενδεδειγμένη μέριμνα για τον συμπαίκτη μου – «Δικό μου!». Ήμουν σεμνός μετά από μια καλή βολή, χαιρόμουν αθόρυβα όταν κέρδιζα παιχνίδι,

και κουνούσα απλώς μελαγχολικά το κεφάλι, όταν τελικά χανόταν ένα σετ. Μπορούσα να τα υποκριθώ μια χαρά όλα αυτά, κι έτσι έγινα δεκτός ως μέλος κατά τη διάρκεια της θερινής περιόδου, μαζί με τους Ούγκο και τις Κάρολαϊν, που πλήρωναν ετήσια συνδρομή.

Οι Ούγκο αρέσκονταν να μου λένε ότι είχα ανεβάσει τον μέσο όρο του δείκτη νοημοσύνης στη λέσχη, ενώ είχα ρίξει τον μέσο ηλικιακό όρο· ένας επέμενε να με φωνάζει Ξυπνοπούλι και Χερ Προφεσόρ, έμμεσος υπαινιγμός στη φοίτησή μου, για έναν χρόνο, στο Πανεπιστήμιο του Σάσεξ. Οι Κάρολαϊν ήταν αρκετά φιλικές αλλά επιφυλακτικές· με τους Ούγκο πατούσαν σε πιο οικείο έδαφος. Όταν βρισκόμουν ανάμεσα σ' αυτή τη φυλή, ένιωθα τη φυσική μου ανταγωνιστικότητα να εξατμίζεται. Προσπαθούσα να παίξω όσο καλύτερα μπορούσα, αλλά η νίκη δεν με ενδιέφερε. Έφτασα μάλιστα στο σημείο να κλέβω από την ανάποδη. Αν το σερβίς δεν ήταν έγκυρο, έκανα ένα αργό επιδοκιμαστικό νεύμα κι έτρεχα όλο προθυμία να λάβω το επόμενο. «Καλός τυπάκος αυτός ο Πολ» άκουσα μια φορά έναν Ούγκο να παραδέχεται σε έναν άλλον Ούγκο. Όταν ανταλλάσσαμε χειραψία μετά από μια ήττα, σκόπιμα επαινούσα κάποια πλευρά του παιχνιδιού τους. «Εκείνο το χτύπημα μπάκχαντ² του σέρβερ μου άλλαξε τα φώτα» παραδεχόμουν εγκάρδια. Θα ήμουν μέλος μόνο για κάνα δυο μήνες και δεν είχα καμιά όρεξη να με γνωρίσουν καλύτερα.

2 Το χτύπημα που, όταν ο παίκτης είναι δεξιόχειρας, ξεκινά από την αριστερή πλευρά του κορμού, συνεχίζει μπροστά στον κορμό του ενώ γίνεται η επαφή με την μπάλα, και τελειώνει με το χέρι στη δεξιά πλευρά του κορμού του.

JULIAN BARNES

Η ΜΟΝΑΔΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

**Θα προτιμούσες να αγαπάς πολύ και να υποφέρεις
πολύ ή να αγαπάς λίγο και να υποφέρεις λίγο;
Νομίζω πως αυτό είναι, τελικά, το μόνο
ουσιαστικό ερώτημα.**

Ο πρώτος έρωτας έχει συνέπειες που κρατούν μια ολόκληρη ζωή, όμως ο Πολ, στα δεκαεννιά του χρόνια, δεν μπορεί να το γνωρίζει. Σ' αυτήν την ηλικία, νιώθει περήφανος που η σχέση του καταπατά τις κοινωνικές συμβάσεις και αναστατώνει τα ήθη της μικρής του πόλης. Μεγαλώνοντας, ωστόσο, οι απαιτήσεις αυτού του έρωτα γίνονται πολύ μεγαλύτερες και βαρύτερες απ' όσο θα μπορούσε να προβλέψει...

Ένα τρυφερό, ενορατικό, στοχαστικό, βαθιά συγκινητικό μυθιστόρημα, γραμμένο με τη μοναδική ευαισθησία ενός από τους σημαντικότερους χαρτογράφους της ανθρώπινης καρδιάς.

**Αποπνέει έναν χαμηλόφωνο σπαραγμό.
Ο Barnes στο συγγραφικό του απόγειο.**

Times

Ευαίσθητο, αλλά σκοτεινό. Ένα ευφυές μυθιστόρημα.
Financial Times

ISBN: 978-618-03-1391-8

9 786180 313918

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ.: 81391